

"53. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2019"

Osnovna šola Janka Padežnika Maribor,

Iztokova 6, 2000 Maribor

»KAKI AVTIST SI!«

Raziskovalno področje: FILOZOFIJA ALI SOCIOLOGIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

Mentorice:

Ksenija POPOŠEK

Mojca ROJC

Andreja SIMIĆ

Avtorici:

Ela CERAR (7. razred)

Živa PETRIČ (7. razred)

Maribor, 2019

KAZALO VSEBINE

Povzetek	4
Abstract	5
1 UVOD	7
1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge	7
1.2 Hipoteze raziskovalne naloge.....	8
1.3 Predvidena nova spoznanja.....	8
1.4 Metodologija dela	8
1.4.1 Metoda proučevanja pisnih virov in literature.....	9
1.4.2 Metoda opazovanja.....	9
1.4.3 Intervju	9
1.4.4 Oglad filma	10
1.4.5 Metoda anketiranja.....	10
1.4.6 Obdelava podatkov	10
1.4.7 Oblikovanje zloženke.....	10
1.5 Teoretično ozadje raziskovalnega problema.....	11
1.5.1 Motnje avtističnega spektra.....	12
1.5.2 Vzdevki	13
2 RAZISKOVALNI DEL	16
2.1 Sedanje stanje	16
2.2 Analiza grafov	16
2.3 Predlagane rešitve.....	24
3 RAZPRAVA	24
3.1 Interpretacija pridobljenih podatkov	24
3.2 Vrednotenje hipotez.....	24
3.3 Samoevalvacija raziskovalnih metod in raziskovalnega dela	26
4 SKLEP	27
5 DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	29
6 VIRI IN LITERATURA	30
6.1 Knjižni viri	30
6.2 Spletni viri.....	31
7 PRILOGE.....	33
7.1 Povzetek življenjskih zgodb	33

7.2 Intervju z gospo Sergejo Grögl, logopedinjo na Centru za sluh in govor Maribor	35
7.3 Anketa	36
7.4 Grafi in tabele	38
7.5 Zloženska.....	42

KAZALO TABEL

Tabela 1: Ali si že slišal za vzdevek: <i>Kaki avtist si?</i>	17
Tabela 2: Si že komu rekel: <i>Kaki avtist si?</i>	18
Tabela 3: Je kdo tebi rekel: <i>Kaki avtist si?</i>	19
Tabela 4: Komu izrečeš ta vzdevek?	20
Tabela 5: Kaj je vzdevek?	21
Tabela 6: Kaj ti predstavlja vzdevek: <i>Kaki avtist si?</i>	22
Tabela 7: Kaj je avtizem?	23

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Ali si že slišal za vzdevek: <i>Kaki avtist si?</i>	17
Graf 2: Si že komu rekel: <i>Kaki avtist si?</i>	18
Graf 3: Je tebi kdo rekel: <i>Kaki avtist si?</i>	19
Graf 4: Kaj je vzdevek?	21
Graf 5: Kaj ti predstavlja vzdevek: <i>Kaki avtist si?</i>	22
Graf 6: Kaj je avtizem?	23

Povzetek

Med druženjem z vrstniki sva opazili, da se uporablja nov vzdevek *Kaki avtist si!*, in sicer predvsem pri osebah, ki so manj družabne, živijo v *svojem svetu*, veliko časa uporabljajo mobilne naprave in igrajo igrice.

V raziskovalni nalogi sva želeli raziskati avtizem kot razvojno motnjo in se seznaniti z vedenjem oseb z motnjami avtističnega spektra (v nadaljevanju MAS). Želeli sva ugotoviti povezanost med vedenjem vrstnikov ter vedenjem otrok z MAS in najti podlago za nastanek novega vzdevka.

Izhodišče nama je bilo opazovanje vrstnikov, prebiranje strokovne in poljudne literature, člankov ter ogled filmov. S pomočjo intervjuja z logopedinjo in anketiranja učencev sva želeli ugotoviti dejansko stanje. Ugotovitve kažejo, da učenci vzdevek največkrat podeljujejo vrstnikom, ki uporabljajo mobilne naprave in ne razumejo humorja.

Pripravili sva zloženko, s katero želiva na razrednih urah vrstnike ozavestiti o avtizmu in preprečiti nespretno uporabo omenjenega vzdevka.

Ključne besede: avtizem, motnje avtističnega spektra, vzdevki, mobilne naprave, vedenje, nedružabnost, umik v svoj svet

Abstract

While socializing with peers we have noticed the usage of a new nickname, especially with persons who are less sociable and live “in their own world”, use mobile devices and play games most of the time.

In the research paper we wanted to research autism as a developmental disorder and familiarize with the behavior of persons with autistic spectrum disorders (ASD), hereinafter referred as MAS. We wanted to find out the connection between the behavior of peers and behavior of children with MAS and finding the basis of the origin of the new nickname.

The starting point for us was observation of peers, reading through scientific and non-scientific literature, articles and watching movies. With the help of interviewing a logopedeist and interviewing pupils we wanted to find out the actual state. The research findings show that the nickname is mostly given to pupils who use mobile devices and do not understand humor. We prepared a leaflet with which we want to inform peers of autism in classroom hours and in doing so preventing awkward usage of this nickname.

Key words: autism, autistic spectrum disorders, nicknames, mobile devices, behavior, unsociability, retreat into “own” world

Zahvala

Zahvaljujeva se mentoricam za spodbudo, čas, podporo in vztrajnost ter logopedinji za koristne informacije. Hvala tudi učencem, ki so s svojim mnenjem prispevali k oblikovanju odgovorov raziskovalne naloge.

Iskrena hvala staršem, ki so nama pomagali in naju spodbujali.

1 UVOD

Šolski hodniki že od nekdanj predstavljajo osrednja zbirališča učencev. Na njih se stkejo nova prijateljstva, rešujejo se spori, prav tako pa so osrednji prostor za oblikovanje posameznikove vloge v družbi. Na naši šoli se je v letošnjem šolskem letu med učenci pojavil nov vzdevek *Kaki avtist si!*, ki je zamenjal vzdevek *gustek*. Vzdevek je popolnoma nov in je pri naju vzbudil pozornost. Ob njem sva se počutili neprijetno, žalostno, čeprav ni bil namenjen nama. Odločili sva se, da bova raziskali, od kod vzdevek izvira, zakaj je letos tako pogost, kdo ga največkrat izreka in komu je namenjen.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

Raziskovanja sva se lotili tako, da sva prebrali poljudno literaturo, iz katere sva izvedeli več o osebah z motnjami avtističnega spektra (v nadaljevanju MAS). Z mentoricami smo pregledale strokovno literaturo, v kateri smo se osredotočile na pojem MAS in vzdevek. Da bi še bolj spoznali vedenje oseb z MAS, sva si ogledali filme in nadaljevanko.

Veva, da ima najin vrstnik MAS, zato sva se z raziskovalno nalogo odločili ugotoviti, ali je vzdevek posledica prisotnosti oseb z MAS med nami, ali se je pojavil zaradi kakšnih drugih vzrokov. Zanima naju, ali je ta vzdevek namenjen sošolcu, ki ima MAS, oziroma komurkoli, ki se v situaciji vede nenavadno, in ga želijo z njim le razjeziti.

Vrstnikom želiva predstaviti MAS, da se bodo zavedali, da uporabljanje vzdevkov, povezanih s to motnjo, ni primerno.

Mladostnike želiva seznaniti z neprimernostjo vzdevka *avtist*, da ga v prihodnje ne bi več uporabljali. Želiva jim sporočiti, da podeljevanje kakršnih koli žaljivih vzdevkov ni primerno, saj lahko vrstnika s tem močno prizadenejo.

1.2 Hipoteze raziskovalne naloge

Postavili sva 4 hipoteze:

1. hipoteza: Vrstniki, ki uporabljajo vzdevek *Kaki avtist si!*, ne poznajo značilnosti avtizma.
2. hipoteza: Vzdevka *Kaki avtist si!* niso deležni učenci s posebnimi potrebami.
3. hipoteza: Otroci, ki imajo MAS, se zavedajo, kaj ta vzdevek pomeni.
4. hipoteza: Vzdevek *avtist* učenci podelijo vrstniku, ki med odmorom igra računalniške igre na mobilnem telefonu.

1.3 Predvidena nova spoznanja

V raziskovalni nalogi, še posebej v teoretičnem delu raziskave, bova predstavili motnje avtističnega spektra, svet otrok in mladostnikov s to motnjo, njihov način dojemanja dogodkov in kako se nanje odzovejo ter kakšno je njihovo vedenje v različnih situacijah.

Pojasnili bova različne vidike vzdevkov, ki so v šolskem življenju vsakodnevno prisotni, vendar slabo raziskani. Osredotočili sva se na novi vzdevek v našem šolskem prostoru, *Kaki avtist si!*. Predstavili bova, kaj najini sošolci menijo o vzdevkih in kaj želijo sporočiti z izjavo *Kaki avtist si!*. Oblikovali bova tudi zloženko o MAS in vzdevkih, ki jo želiva razdeliti učencem svoje šole na razredni uri ter na sestanku šolske skupnosti z namenom ozaveščanja in preprečevanja nadaljnje uporabe tega vzdevka.

Zavedava se, da je za ozaveščanje in spremembo mišljenja vrstnikov potreben čas, vendar si želiva, da bi najin prispevek pripomogel k zmanjšanju uporabe vzdevka in h kakovostnejšim odnosom med vrstniki na naši šoli.

1.4 Metodologija dela

Pri oblikovanju raziskovalne naloge sva si pomagali s prebiranjem strokovne literature, prav tako sva intervjuvali logopedinjo s Centra za sluh in govor. Veliko odgovorov sva dobili med druženjem s sošolci, ogledom filmov in prebiranjem leposlovja.

S pomočjo ankete sva se seznanili z mnenji vrstnikov o avtizmu in vzdevkih. Opazovali in ugotavljali sva, ali uporabljajo vzdevek *Kaki avtist si!* kot žaljivko, v katerih situacijah jo uporabijo in ali vedo, kaj pomeni. Skozi celotno raziskovanje sva ugotavljali, kakšen vpliv ima

omenjena žaljivka in zakaj je tako priljubljena. Zanimalo naju je tudi, ali se osebe, ki jo uporabljajo, sploh zavedajo, kakšen vpliv lahko pustijo na vrstniku ter kako žaljivka vpliva na učenca z MAS.

1.4.1 Metoda proučevanja pisnih virov in literature

Začetna metoda dela je bila metoda s pisnimi viri. Literaturo sva poiskali v knjižnici Nova vas, v šolski knjižnici in na spletu. Pri izdelavi teoretičnega dela sva si pomagali s strokovno literaturo, spletnimi članki in seminarskimi nalogami. Pozorni sva bili na to, da so članki, najdeni na spletu, verodostojni.

V veliko pomoč so nama bila literarna dela, ki so nama predvsem pomagala razumeti življenje in obnašanje oseb z MAS. Kratki obnovi prebranih del z najinimi občutji sta v prilogi raziskovalne naloge.

1.4.2 Metoda opazovanja

V svojih razredih in na hodnikih sva opazovali učence naše šole ter jim prisluhnili pri pogovoru. Tako sva se prepričali, da je vzdevek *Kaki avtist si!* v veliki meri prisoten na najini šoli. Natančneje sva začeli opazovati svojega vrstnika, za katerega veva, da ima MAS. Želeli sva se prepričati, kako se odzove na zbadanje vrstnikov in kako razume njihova sporočila.

Spremljali sva tudi, v kateri starostni skupini je vzdevek pogostejši in komu je namenjen ter kakšen je odziv posameznega učenca na izrečeni vzdevek *Kaki avtist si!*. Opazovali sva učence od 6. do 9. razreda naše šole.

1.4.3 Intervju

Intervjuvali sva logopedinjo s Centra za sluh in govor Maribor, ki prihaja na našo šolo in že vrsto let dela z otroki, ki imajo MAS. Zastavili sva ji vprašanja o delu z otroki z MAS in o prepoznavnosti vzdevka *Kaki avtist si!*. Želeli sva pridobiti njeno mnenje in se seznaniti z izkušnjami, ki jih ima pri delu z otroki z MAS. Intervju je v prilogi raziskovalne naloge.

1.4.4 Ogled filma

Z ogledom filma *Rain Man* (1988) sva se lažje vživeli v življenje oseb z MAS. Ogled omenjenega filma nama je omogočil boljše razumevanje njihovega funkcioniranja. Kratka vsebina in najini občutki so zapisani v prilogi.

1.4.5 Metoda anketiranja

S pomočjo mentoric sva oblikovali anketni vprašalnik, ki vsebuje 11 vprašanj. Sedem vprašanj je izbirnega tipa, anketiranec je lahko izbral enega ali več odgovorov. Štiri vprašanja so odprtega tipa, pri katerih je anketiranec izrazil svoje mnenje.

Anketirali sva 115 učencev naše šole od 6. do 9. razreda. Anketa je bila anonimna, izpeljana pri razrednih urah ob prisotnosti mentoric, saj sva želeli pridobiti iskrene odgovore anketiranih.

1.4.6 Obdelava podatkov

Odgovore v anketah sva zbrali, podrobno pregledali in dobljene rezultate zabeležili. Združili sva jih v tabelah programa Excel in izbrali ustrezno obliko grafov. Sledila je analiza in interpretacija grafov, od katerih sva uporabili tiste, ki najbolj reprezentativno potrdijo ali ovržejo najine hipoteze. Iz njih sva izpeljali ugotovitve in zaključke.

1.4.7 Oblikovanje zloženke

Oblikovali sva zloženko, s katero želiva vrstnike seznaniti z značilnostmi oseb z MAS in z prisotnostjo vzdevkov med nami. Najin namen je, da na pregleden in zanimiv način predstaviva glavni cilj svoje raziskovalne naloge. Zloženka je v prilogi.

1.5 Teoretično ozadje raziskovalnega problema

Dandanes je postala uporaba mobilnih naprav osnovna življenjska potreba (*jem, pijem, uporabljam mobilno napravo*). Svet vsakega posameznika je vedno bolj povezan s temi napravami. Zaradi njih se otroci in najstniki zapirajo vase, niso zgovorni, dovolj jim je biti *sam s seboj*. Fantje igrajo igrice z virtualnimi ali resničnimi prijatelji, njihov pogovor je povezan le z igranjem iger. Igranje iger vpliva na njihovo razpoloženje, ki se nadaljuje naslednji dan v šoli. Dekleta sledijo družbenim omrežjem, kjer *se razkazujejo* z namenom biti priljubljene.

Ko se vrstniki srečamo na šolskih hodnikih, jih večina *visi na* mobilnih telefonih, v prostem času in v času odmorov se redko kdo pogovarja in družiti.

Kot posledica zgoraj opisanega vedenja vrstnikov se je pojavil vzdevek *Kaki avtist si!*.

Meniva, da je na pojav tega vzdevka vplivala tudi inkluzija otrok s posebnimi potrebami, ki so se začeli leta 2000 vključevati v redne osnovne šole. Učenci smo v teh letih spoznali veliko vrstnikov z različnimi motnjami (disleksija, diskalkulija, motnje pozornosti, motnje avtističnega spektra, čustvene in vedenjske motnje ...).

»Zbadanje in šale so oblika socialnega nadzora in oblika izražanja identitete med posamezniki. De Klerk in Bosch (1996) razlagata, da vzdevki nosijo pomembna sporočila o medosebnih odnosih, prenašajo sporočila o prijateljstvu in naklonjenosti ali razkrivajo agresijo, zavrnitev.« (Pšunder, 2009, str. 5)

Vzdevek *Kaki avtist si!*, ki se je pojavil med najinimi vrstniki, sva opredelili kot žaljivko, saj sva ob druženju z vrstniki med šolskimi odmori opazili, da se tisti, ki mu je vzdevek izrečen, ob tem slabo počuti in je užaljen. Nekateri se začnejo ob njegovi omembi braniti, drugi pa ga skušajo ignorirati.

Ta vzdevek naju zelo vznemirja, saj veva, da ljudje z MAS niso krivi za svoje vedenje.

Ob prebiranju literature in spletnih virov sva spoznali veliko teorije in življenjskih zgodb o osebah z MAS, prav tako pa mnogo različnih plati te motnje.

V nadaljevanju raziskovalne naloge bova predstavili teoretična izhodišča, ki sva jih oblikovali s pomočjo prebiranja strokovne literature in spletnih člankov.

1.5.1 Motnje avtističnega spektra

»Ko sem mlajšemu sinu brala pravljice, sem v zgodbi o Ostržku začutila toliko podobnosti z avtisti. Leseni nespretni fantič, ki ni razumel sveta okoli sebe ... Rekla sem si, saj res, od kod piscu ideja o tem liku /.../.« (Vistropski, 2016)

»Motnja avtističnega spektra je izraz, ki v svojem širšem pomenu zajema avtizem in Aspergerjev sindrom, pervazivno razvojno motnjo, sindrom patološkega izogibanja zahtevam in semantično-pragmatično motnjo. Gre za širok spekter potreb in zajema otroke s težavami različnih stopenj ter različnih sposobnosti. Otroci imajo težave na treh glavnih področjih: pri komunikaciji, socialni interakciji, domišljiji in prilagodljivosti mišljenja.« (Hannah, 2009, str. 11, 12)

»Beseda "spekter" se uporablja, ker, čeprav imajo vse osebe z MAS težave na treh glavnih področjih, se le te pri vsakem posamezniku izražajo drugače in njihovo stanje na njih vpliva na drugačne načine.« (D. Jurišić, 2006, str. 20)

MAS ni bolezen, spada med nevrološke motnje in zanjo ne obstaja zdravilo. Ne pojavi se zaradi neprimerne vzgoje ali travmatičnega dogodka. Oseba ima MAS vse življenje, z različnimi načini pa se lahko omili njeno stanje (učenje komunikacije in pristopov vedenja). (Jurišić, 2006) Vzroki za avtizem niso znani. MAS ne moreta povzročiti vzgoja ali socialne okoliščine, za njegov pojav ni kriva oseba sama ali njeni starši. Znano je, da je »m/ed otroki z avtizmom /je/ štirikrat več dečkov kot deklic«. (D. Jurišić, 2006, str. 20)

Osebe z MAS imajo težave pri razumevanju govornice telesa in izraza na obrazu. Težko razumejo tudi šale in sarkazem. Lahko imajo dobro razvite jezikovne veščine, vendar vse razumejo dobesedno. Osebe z MAS ne prepoznajo laži in tudi same vedno povedo resnico. Čustev drugih ne prepoznajo in jih ne razumejo, zato pogosto ne znajo odreagirati in lahko dajejo občutek brezobzirnosti. V veliko pomoč jim je, če jim sogovorec pove, kako se počuti. Koristi jim tudi učenje prepoznavanja razpoloženja ljudi. Osebe z MAS imajo zaradi naštetega težave pri sklepanju prijateljstev. Nekatere izmed njih se želijo družiti z vrstniki, vendar ne vedo, kako pristopiti k njim, saj težko razumejo interakcijo z drugimi. Lahko se izolirajo ali se vedejo neobičajno, saj ne znajo izraziti svojih čustev in želja.

Zanje sta učenje in druženje z vrstniki težavnejša, ker se ne igrajo in niso sposobni misliti prilagodljivo ter uporabljati domišljije. Najbolje se počutijo, če dan poteka po urniku, kajti rutina jih pomirja. Vsaka sprememba dejavnosti ali soočanje z novo situacijo jim povzroča stisko, ki lahko vodi v izbruh jeze ali joka, saj ne znajo izraziti svojih težav. Pri osebah z MAS se lahko pojavi tudi senzorna občutljivost. Posameznik je lahko preobčutljiv ali premalo občutljiv na zvok, svetlobo, vonj, okus ali dotik. Osebe z MAS lahko imajo še kakšna druga stanja: motnje pozornosti in koncentracije, disleksijo, diskalkulijo, dispraksijo, motnje presnove in hranjenja ali motnje v duševnem razvoju.

Generalna skupščina OZN je 2. april razglasila za svetovni dan zavedanja o avtizmu, s čimer želi poudariti potrebo po izboljšanju kakovosti življenja avtistov. Mednarodni dan zavedanja o avtizmu spodbuja k boljšemu razumevanju avtizma v družbi, voditelje in odločevalce poziva, da vzpodbujajo šole, da odprejo svoja vrata učencem, dijakom in študentom z avtizmom, javne urade ter velika in majhna podjetja pa, da si vzamejo čas in se poučijo o avtizmu ter začnejo zaposlovati osebe z omenjeno motnjo.

1.5.2 Vzdevki

O vzdevkih je le malo napisanega. V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ)* je vzdevek definiran kot »izraz, ki se daje osebi po kaki značilnosti« (SSKJ, 2000).

»Jezikoslovci, ki se poskušajo ukvarjati s tem jezikovnim pojavom, trdijo, da so kakršne koli raziskave na tem področju zelo težke in nikoli popolnoma zanesljive.« (Slovenistika, 2009)

Raziskovanje vzdevkov nama je predstavljalo izziv, saj so ti kljub vsakodnevni prisotnosti v šolskem prostoru slabo raziskani. Z opazovanjem in ugotavljanjem vzrokov za njihov pojav sva razmišljali o odnosih med mladimi, kar je pomemben socialni vidik medosebnih odnosov učencev v šoli.

Ob prebiranju strokovne literature s področja sociologije in psihologije nisva zasledili teoretičnega ozadja, zato sva poiskali zgodbe otrok in s pomočjo njih ter lastnega opazovanja oblikovali nekaj teoretičnih izhodišč.

V spletnem članku sva prebrali zgodbo o razbitem krožniku. Ko se krožnik razbije, se nikoli več ne vrne v prvotno stanje. Razbitje krožnika lahko v tem primeru predstavlja stanje človeka, ko mu nekdo izreče žaljivko. Izrečena beseda, četudi nehote, skrha odnos. Osebi se lahko opravičimo, ampak se bo ta žaljivke vseeno spominjala, saj ji bo ostal občutek ponižanosti, ki se nikoli ne odpravi.

V preteklem šolskem letu smo si v okviru kulturnega dne ogledali film *Čudo*, posnet po istoimenski knjigi, avtorice R. J. Pallacio. Enajstletni deček August se je rodil z deformiranim obrazom. V svojem prvem letu šolanja v javni šoli je bil deležen mnogih zmerjanj (govorice, žaljivke), prav tako so ga sošolci iz dejavnosti večkrat izključili. Deček se je vzdevkov zavedal, zato so ga zelo užalostili in razjezili.

»Podganar. Spaka. Pošast. Freddy Krueger. E.T. Ogaba. Kuščarski ksiht. Mutant. Vem, kaj vse mi pravijo. Bil sem na dovolj igriščih, da vem, da so otroci lahko zlobni. Vem, vem, vem.«
(Pallacio, 2017, str. 81)

Ob prebiranju leposlovnih knjig in filmov o življenjskih zgodbah oseb z avtizmom sva poseben poudarek namenili ugotavljanju, kako osebe z MAS odreagirajo ob vzdevkih. V filmu *Rain Man* se glavni igralec ni odzval, ko ga je brat besedno poniževal, in njegov izraz nama je sporočil, da besed najverjetneje ni niti razumel. (Najino spoznanje se navezuje na tretjo hipotezo, analiza je predstavljena v nadaljevanju.)

Izrekanje vzdevkov je oblika nasilja nad vrstniki. Če povzameva po spletni strani Ministrstva za notranje zadeve, Policije, je med oblikami nasilja nad vrstniki zabeleženo tudi zmerjanje z različnimi imeni, vzdevki, glasno norčevanje, razširjanje novic, draženje ter zafrkavanje, nespodobno nagovarjanje, izrekanje groženj, žaljenje.

Ob prebiranju spletne strani Društva za nenasilno komunikacijo sva ugotovili, da je kritiziranje človekove osebnosti, žaljenje, zmerjanje, poniževanje, kar doživi oseba, ki ji je izrečen žaljiv vzdevek, oblika psihičnega nasilja. To naju je pripeljalo do ugotovitve, da je vzdevek *Kaki avtist si!* razumljen kot žaljivka.

V družbi hitro nastajajo novi vzdevki, ki nadomeščajo starejše, hitro pa tudi izginejo. Vzdevki po navadi nastanejo na podlagi osebnih značilnosti in obnašanja osebe.

Mladi vzdevek največkrat povezujemo z imeni in značilnostmi osebe. Obstajajo ljubkovalni vzdevki, vzdevki, ki izpostavijo pozitivne lastnosti osebe, takšni, ki označujejo neko skupino ljudi s podobnimi interesi, in seveda takšni, ki nekoga namerno prizadenejo. Tisti, ki vzdevek oziroma žaljivko izreče, dobro ve, kje je oseba najbolj ranljiva. Žaljivke niso vedno le grde besede, lahko so na videz prijazne, a so mišljene v prenesenem pomenu. Če na primer učenec reče sošolki, da je *pametna*, in to izjavi na posmehljiv način ter vzvišeno, je to lahko zanjo ponižujoče.

Mladi pogosto uporabljamo vzdevke in različne besede z močnim čustvenim nabojem kot način komunikacije, četudi vemo, da lahko bolijo. Včasih gre za besede, ki v neki skupini postanejo način komunikacije in imajo nevtralni ali celo humorni podton. Ta ista beseda lahko v drugi skupini ljudi pomeni žaljivko, pa čeprav ni bila mišljena kot takšna. Osredotočili sva se na slednje, saj sva z opazovanjem reakcij vrstnikov ugotovili, da tudi vzdevek *Kaki avtist si!* predstavlja žaljivko.

Posameznik žaljivo besedo lahko nameni osebi, ki je drugačna od njega in s svojim posebnim vedenjem izstopa iz množice. Morda jih podeljuje tudi zaradi lastnega strahu pred osebami, ki se razlikujejo od njega.

2 RAZISKOVALNI DEL

2.1 Sedanje stanje

Uporaba mobilnih telefonov je postala stalnica druženja mladostnikov med odmori na hodnikih šole. Učenci sicer sedijo v skupinah, vendar so zatopljeni vsak v svoj mobilni telefon. Ne zanima jih svet okoli njih, druženje in klepet z vrstniki, pozornosti v prostem času ne usmerjajo niti na socialne in športne igre z vrstniki. To vedenje so nekateri poimenovali z vzdevkom *Kaki avtist si!*.

Opazovali sva vedenje sošolca z MAS in njegove reakcije ob podelitvi tega vzdevka. Pri opazovanju se nisva osredotočili samo nanj, ampak na vse učence, ki jim je bil ta vzdevek izrečen.

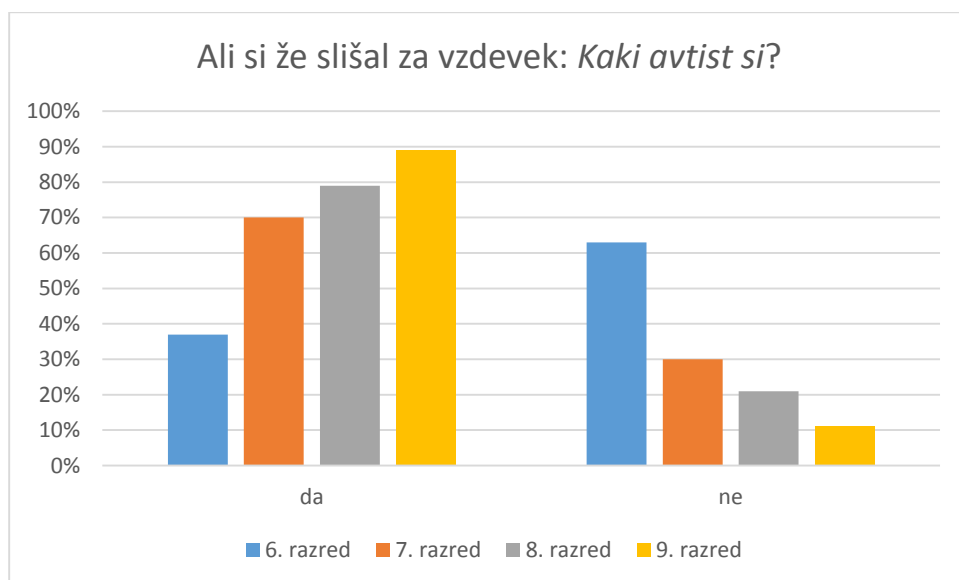
2.2 Analiza grafov

Rezultate, pridobljene s pomočjo anketnega vprašalnika, sva analizirali in prikazali v tabelah ter grafih. Izpostavili sva podatke, ki najbolj reprezentativno predstavljajo najin raziskovalni problem. Preostali podatki so v prilogi.

Tabela 1: Ali si že slišal za vzdevek: *Kaki avtist si?*

	DA	NE
6. razred	37 %	63 %
7. razred	70 %	30 %
8. razred	79 %	21 %
9. razred	89 %	11 %

Graf 1: Ali si že slišal za vzdevek: *Kaki avtist si?*

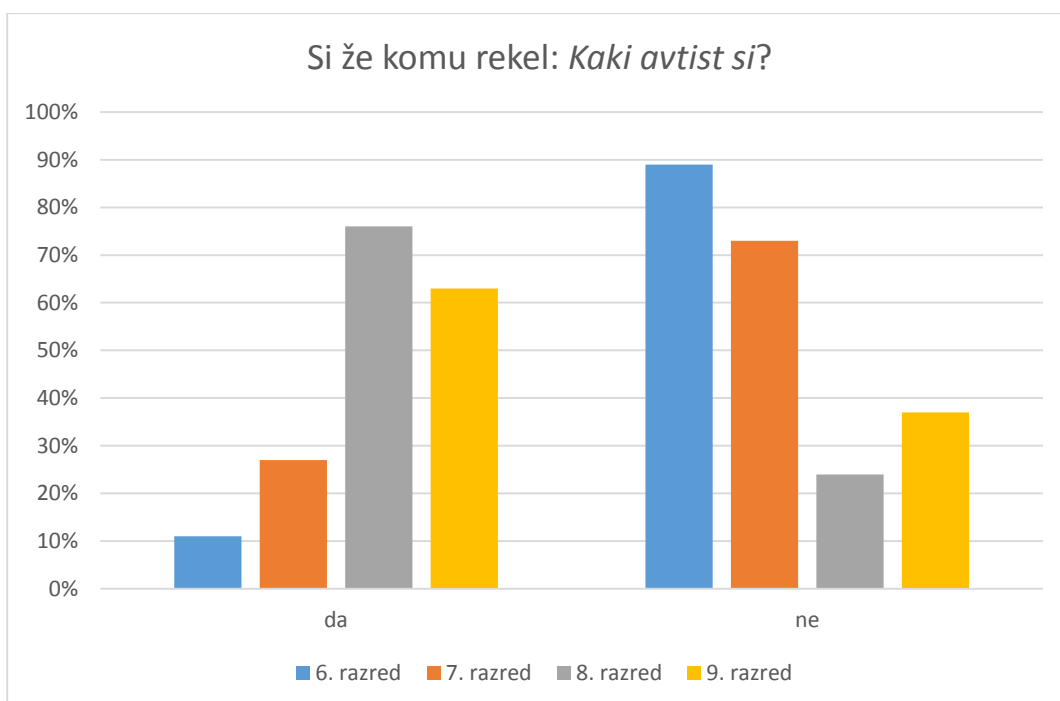

Učenci tretje triade (7., 8. in 9. razred) so večinoma že slišali vzdevek *Kaki avtist si!* na naši šoli. Učenci 6. razreda so ta vzdevek slišali le v 37 %. Pogostost slišanege vzdevka se s starostjo anketiranih učencev večja. Če te podatke primerjamo s celotnim vzorcem, je vzdevek slišalo že 62 % učencev od 6. do 9. razreda.

Tabela 2: Si že komu rekel: *Kaki avtist si?*

	DA	NE
6. razred	11 %	89 %
7. razred	27 %	73 %
8. razred	76 %	24 %
9. razred	63 %	37 %

Graf 2: Si že komu rekel: *Kaki avtist si?*

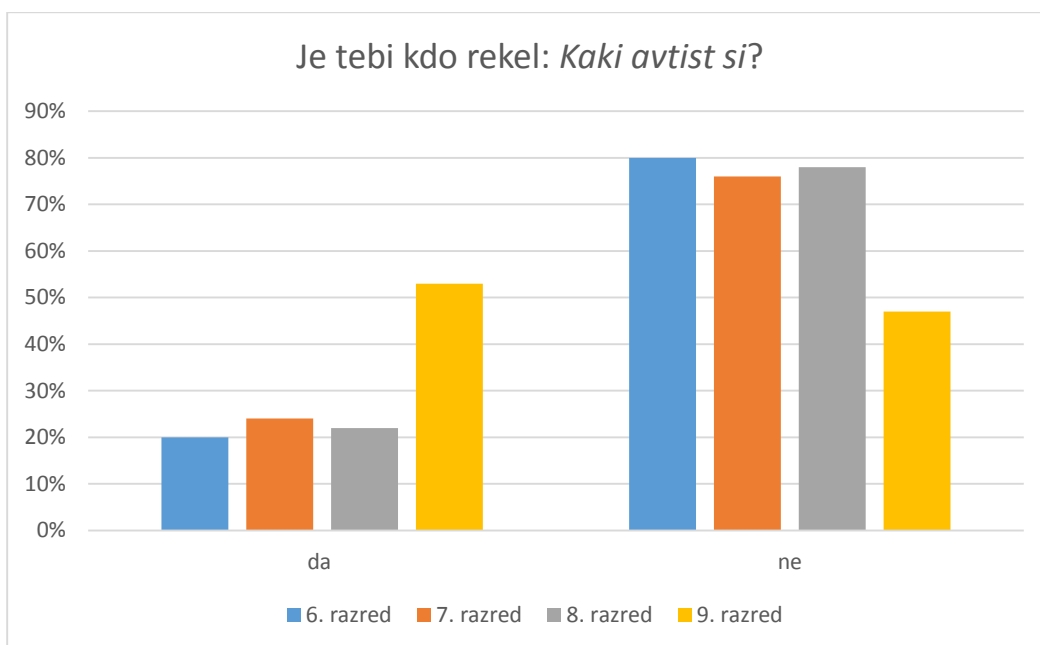

Učenci 6. razreda so le v nekaj odstotkih (11 %) že nekemu izrekli vzdevek *Kaki avtist si!*. Odstotek se poveča že med sedmošolci (27 %) in doseže najvišjo vrednost med osmošolci (76 %). Tudi več kot polovica (63 %) devetošolcev je ta vzdevek že podelila nekemu. Skladno s prejšnjim grafom se s starostjo večja pogostost vzdevka med učenci naše šole. Če te podatke primerjamo s celotnim vzorcem anketiranih, je 27 % anketiranih že izreklo ta vzdevek.

Tabela 3: Je tebi kdo rekel: *Kaki avtist si?*

	DA	NE
6. razred	20 %	80 %
7. razred	24 %	76 %
8. razred	22 %	78 %
9. razred	53 %	47 %

Graf 3: Je tebi kdo rekel: *Kaki avtist si?*

Učenci 6., 7. in 8. razreda so že bili deležni vzdevka *Kaki avtist si!*, povprečno v 22 %, medtem ko so devetošolci pogosteje (53 %) označeni z njim. Glede na to, da se pogostost pojavljanja vzdevka glede na prejšnja grafa med učenci tretje triade izrazito poveča, se vzdevek najpogosteje podeli učencem 9. razreda. Primerjalno s celotnim vzorcem anketiranih je bilo tega vzdevka deležnih 34 % učencev.

Tabela 4: Komu izrečeš ta vzdevek?

Tistemu, ki ne razume šale, humorja.	52 %
Tistemu, ki veliko časa uporablja mobilni telefon (socialna omrežja, igrice, brskanje po spletu).	45 %
Tistemu, ki je <i>čuden</i> .	39 %
Tistemu, ki krili z rokami.	35 %
Tistemu, ki kriči.	32 %
Tistemu, ki ima svoje, drugačno mnenje.	26 %
Tistemu, ki izjemno izstopa na določenem področju.	19 %
Tistemu, ki se ne druži z vrstniki, ne komunicira.	16 %
Tistemu, ki je pogosto jezen, slabe volje.	10 %
Tistemu, ki ima posebne potrebe.	10 %

Vprašanje je bilo namenjeno anketiranim učencem, ki so predhodno odgovorili, da so vzdevek *Kaki avtist si!* že izrekli nekemu na šoli. Glede na Graf 2 je to 31 učencev (27 %). Anketirani so lahko izbrali med različnimi odgovori. Najpogostejše izbire so:

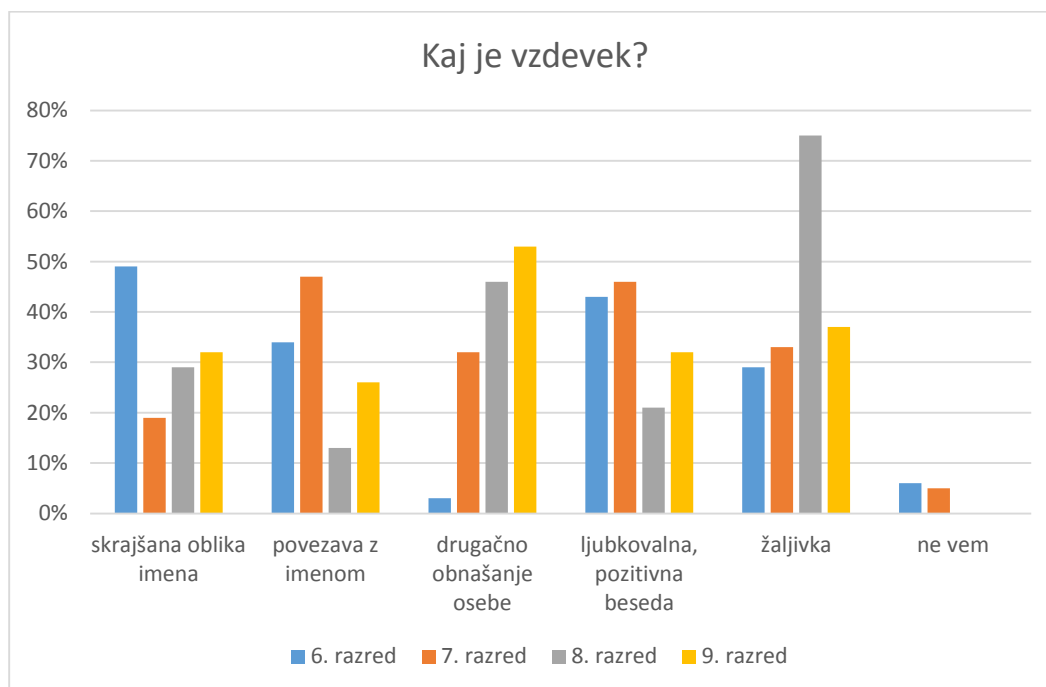
- tistemu, ki ne razume šale in humorja (52 %),
- tistemu, ki veliko časa uporablja mobilni telefon (45 %),
- tistemu, ki je *čuden* (v nekaj primerih so anketirani dodali komentarje: ima bolezen, kar nekaj govori, ne razume, ne zmore osnovnih stvari, čudno izgleda) (39 %),
- tistemu, ki krili z rokami (35 %).

Z analizo odgovorov sva ugotovili, da so tega vzdevka lahko deležni vsi učenci in načeloma niso namenjeni otrokom z MAS.

Tabela 5: Kaj je vzdevek?

	skrajšana oblika imena	povezava z imenom	drugačno obnašanje osebe	ljubkovalna, pozitivna beseda	žaljivka	ne vem
6. razred	49 %	34 %	3 %	43 %	29 %	6 %
7. razred	19 %	47 %	32 %	46 %	33 %	5 %
8. razred	29 %	13 %	46 %	21 %	75 %	0 %
9. razred	32 %	26 %	53 %	32 %	37 %	0 %

Graf 4: Kaj je vzdevek?

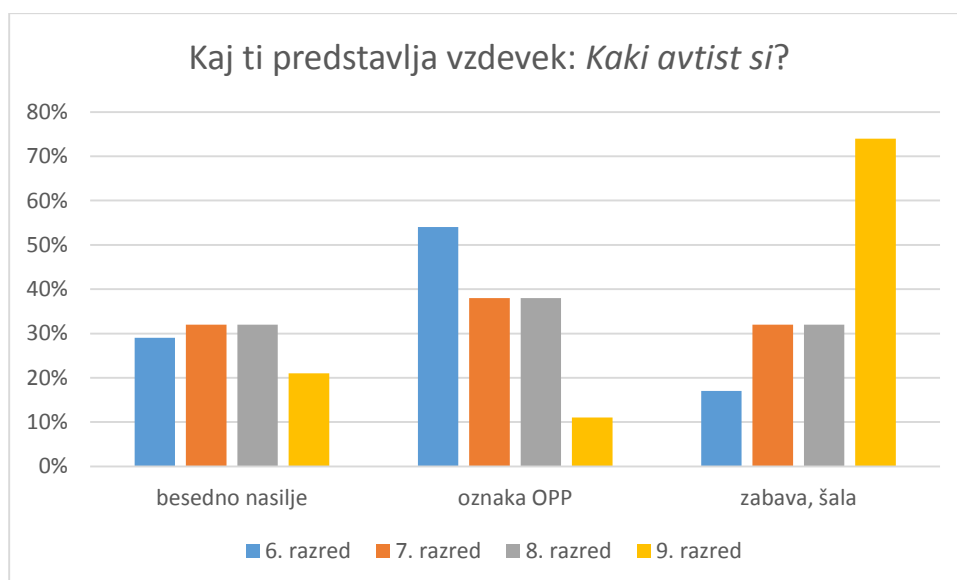

Učenci 6. razreda so najpogosteje (49 %) izbrali skrajšano obliko imena kot definicijo za vzdevek. Sedmošolci vzdevek najpogosteje (47 %) povezujejo z imenom. Učenci 8. in 9. razredov menijo, da z vzdevkom označimo drugačno obnašanje osebe. Anketirani obeh starostnih skupin so to izbrali označili z več kot 40 %, medtem ko mlajši učenci (6. in 7. razred) vzdevke v podobnih deležih dojemajo kot ljubkovalne in pozitivne besede. Izrazito odstopanje se je pokazalo pri razlagi vzdevka kot žaljivke, saj so to možnost izbrali kar v 75 %.

Tabela 6: Kaj ti predstavlja vzdevek: *Kaki avtist si?*

	besedno nasilje	oznaka OPP	zabava, šala
6. razred	29 %	54 %	17 %
7. razred	32 %	38 %	32 %
8. razred	32 %	38 %	32 %
9. razred	21 %	11 %	74 %

Graf 5: Kaj ti predstavlja vzdevek: *Kaki avtist si?*

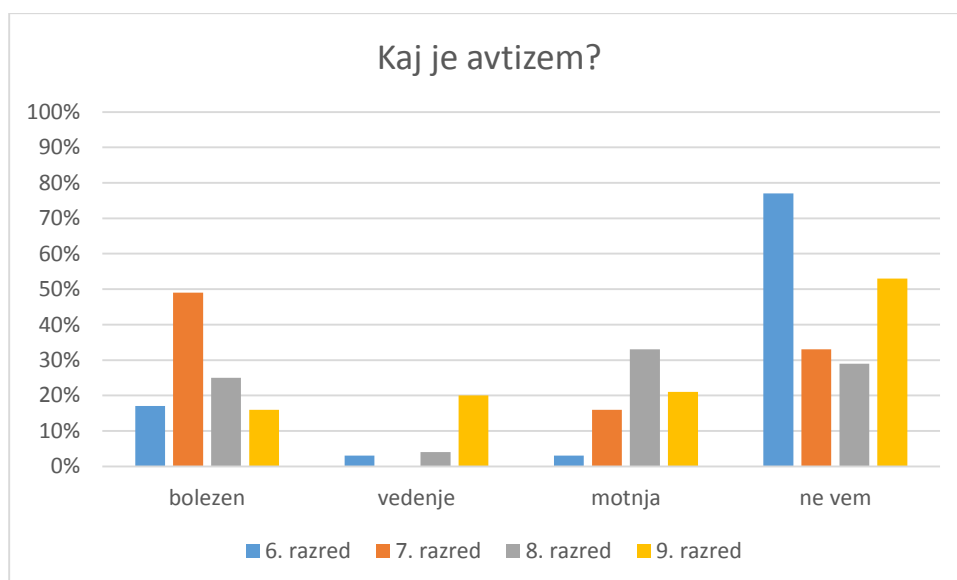

Anketirani vzdevek razumejo zelo različno. Odgovori so razpršeno porazdeljeni, izstopajo le šestošolci, ki v 54 % z vzdevkom označujejo osebe s posebnimi potrebami, in devetošolci, ki večinoma (74 %) menijo, da je vzdevek uporabljen za zabavo.

Tabela 7: Kaj je avtizem?

	bolezen	vedenje	motnja	ne vem
6. razred	17 %	3 %	3 %	77 %
7. razred	49 %	0 %	16 %	33 %
8. razred	25 %	4 %	33 %	29 %
9. razred	16 %	20 %	21 %	53 %

Graf 6: Kaj je avtizem?

Ob analizi odgovorov na to vprašanje sva ugotovili, da anketirani večinoma ne vedo, kaj je avtizem, ali pa si ga razlagajo kot bolezen. Osmošolci so v 33 % zapisali, da gre za motnjo. Temu odgovoru se je pridružilo tudi 21 % devetošolcev in 16 % sedmošolcev.

Na vprašanje *Kdo je avtist?* je odgovorilo 54 % anketiranih, od tega jih je 62 % zapisalo, da gre za osebe s posebnimi potrebami in 10 %, da so to osebe z avtizmom. V manjših odstotkih se pojavljajo stereotipni odgovori, ki kažejo na to, da anketirani ne poznajo značilnosti oseb z avtizmom. (Tabela z odgovori je v prilogi.)

V prilogi je prav tako tabela, ki prikazuje odgovore na vprašanje *Ob kakšni priložnosti sebi ali komu drugemu rečeš, da si/je avtist?* in njihovo pogostost.

2.3 Predlagane rešitve

Rezultate najine naloge sva združili in opisali v zloženki, ki sva jo izdelali v obliki stripa. V njej jedrnato in na jasen način predstavljava glavne značilnosti avtizma ter problem podeljevanja vzdevkov. Zamislili sva si, da bova tekom tega in naslednjega šolskega leta zloženko in rezultate raziskovalne naloge predstavili učencem na razrednih urah in na enem od naslednjih sestankov šolske skupnosti.

Meniva, da bova z najinim pristopom vsaj delno prispevali k ozaveščanju mladostnikov in zmanjšanju uporabe neprimernih vzdevkov. Vse to vodi k ustvarjanju pozitivne klime med mladimi.

3 RAZPRAVA

3.1 Interpretacija pridobljenih podatkov

Šolski hodniki predstavljajo prostor, kjer se razvijajo odnosi med vrstniki. Oblikujejo se skupine *priljubljenih, osamljenih, pretepačev* ... Druženje na hodnikih predstavlja velik del šolske klime. Čeprav najino raziskovalno vprašanje zajema le majhen del odnosov, je pomembno za prepoznavanje šolske klime.

3.2 Vrednotenje hipotez

1. hipoteza: *Vrstniki, ki uporabljajo vzdevek Kaki avtist si!, ne poznajo značilnosti avtizma.*

Ob analizi vprašanja *Kaj je to avtizem?* sva ugotovili, da anketirani učenci ne poznajo avtizma, saj so izbrali odgovor *ne vem*, ali pa so ga v velikem deležu označili za bolezen. Glede na to, da je na naši šoli učenec z MAS in da se v družbi vedno več govori o avtizmu, manjši delež otrok to motnjo pozna. Hipotezo lahko potrdiva, saj tudi dobljeni odgovori na vprašanje o avtizmu ne kažejo na poznavanje motnje.

2. hipoteza: ***Vzdevka Kaki avtist si! niso deležni učenci s posebnimi potrebami.***

Hipotezo lahko potrdiva, saj je izrekanje vzdevka glede na odgovore v anketi namenjeno mladostnikom, ki kažejo neko posebno vedenje, ne razumejo šale in humorja, veliko časa uporabljajo mobilni telefon, so *čudni*, krilijo z rokami. Otroci s posebnimi potrebami so bili izbrani le v 10 %. Anketiranci pripisujejo vzdevek, katerega pomena sploh ne poznajo, svojim vrstnikom, ki uradno niso otroci s posebnimi potrebami ali MAS.

3. hipoteza: ***Otroci, ki imajo MAS, se zavedajo, kaj ta vzdevek pomeni.***

Hipotezo morava ovreči, saj sva ob opazovanju likov oseb z MAS (literatura, filmi), spremljavi vrstnika z MAS, ob pogovoru z logopedinjo, ki s temi otroki dela že vrsto let, in ob prebiranju strokovne literature spoznali, da so vzdevki sporočila prenesenega pomena, ki jih osebe z MAS ne razumejo in ne jemljejo osebno.

4. hipoteza: ***Vzdevek avtist učenci podelijo vrstniku, ki med odmorom igra računalniške igre na mobilnem telefonu.***

Ob analizi vprašanja *Komu si izrekel ta vzdevek?* sva ugotovili, da je 45 % anketiranih učencev, ki so ta vzdevek že komu izrekli, tega namenilo vrstniku, ki veliko časa uporablja mobilni telefon. Hipotezo lahko delno potrdiva, saj je bil ta odgovor drugi najpogostejši. Z 52 % je prednjačil le odgovor, da je vzdevek namenjen tistemu, ki ne razume šale, humorja.

3.3 Samoevalvacija raziskovalnih metod in raziskovalnega dela

Meniva, da sva pri svojem raziskovalnem delu uporabili veliko raznolikih metod. Posebej bi izpostavili metodo opazovanja, saj naju je ta vzpodbudila k raziskovanju in nama potrdila verodostojnost teoretičnih izhodišč, ki sva jih našli v strokovni literaturi.

Veliko časa sva potrebovali za iskanje primerne strokovne literature s področja odnosov med vrstniki, ki temeljijo na podeljevanju vzdevkov. Te literature namreč ni veliko na razpolago. Veliko časa sva namenili sestavi anketnega vprašalnika, da bi nama anketiranci odgovorili čim bolj verodostojno, saj so le taki podatki koristni za raziskavo.

Za dejansko stanje sva izvedli anketo med vrstniki, pridobljene podatke pa obdelali in prikazali z grafi.

Za širši pogled na zastavljeno raziskovalno vprašanje sva prebrali veliko poljudne literature, kar je razvidno iz zbirke literature ob koncu raziskovalne naloge. Ogled filmov nama je pripomogel k opazovanju vedenja oseb z MAS.

Z intervjujem sva pridobili podatke osebe, ki ima vsakodnevne delovne izkušnje z otroki z MAS. Razjasnila nama je nekaj dilem.

Pri obdelavi podatkov nama je v veliki meri koristilo znanje, ki sva ga pridobili na tehniškem dnevu na začetku šolskega leta in je bil posvečen učenju oblikovanja grafov in preglednic ter urejanju besedil.

Mentorice so nama ob tem nudile podporo, saj nama je obdelava podatkov in njihova interpretacija predstavljala najzahtevnejši del naloge. Meniva, da sva svoje likovne spretnosti dobro izkoristili pri izdelavi zloženke.

4 SKLEP

Meniva, da je učenje sobivanja med vrstniki ključnega pomena za oblikovanje karakternih lastnosti posameznika. Šolske učilnice, šolski hodniki, šolsko dvorišče, jedilnica ... so glavni prostori, v katerih se od zgodnjega otroštva začnejo oblikovati odnosi, ki so temelj nadaljnjega življenja.

V najini raziskovalni nalogi sva se lotili vzdevkov, ki negativno vplivajo na oblikovanje kakovostnih odnosov med mladimi. Izpostavili sva tipično vedenje sodobnega mladostnika in glavne značilnosti oseb z MAS. Dokazati sva želeli, da enačenje obeh vedenj ni primerno, saj temelji na nepoznavanju značilnosti obeh vrst vedenja. Ponudili sva rešitve v obliki predstavitev osnovnih značilnosti vedenja oseb z MAS in zapisali nekaj temeljnih slabosti podeljevanja vzdevkov sovrstnikom.

V raziskovalni nalogi sva ugotovili, da gre za več vrst vedenja, ki lahko rušijo šolsko klimo (učenci z MAS, učenci, ki vzdevke podeljujejo (tj. otroci *zvezde*) in učenci, ki se ne želijo družiti in raje uporabljajo mobilne telefone (*otroci aplikacij*)).

Pri svojem raziskovalnem delu sva uporabili veliko različnih metod (delo z viri in literaturo, anketni vprašalnik, strukturiranje podatkov, oblikovanje grafov, intervju, izdelava zloženke). Posebej bi izpostavili metodo opazovanja, ki naju je seznanila z dejanskim stanjem.

Zastavili sva si štiri hipoteze, izmed katerih lahko dve potrdiva, eno lahko potrdiva le delno, eno pa zavrneva. Prvo hipotezo, da vrstniki, ki uporabljajo vzdevek *Kaki avtist si!*, ne poznajo značilnosti avtizma, sva potrdili na podlagi dobljenih rezultatov anketnega vprašalnika. Drugo hipotezo, da vzdevka *Kaki avtist si!* niso deležni učenci s posebnimi potrebami, lahko potrdiva na podlagi metode opazovanja in na podlagi dobljenih rezultatov anketnega vprašalnika. Tretjo hipotezo, da se otroci, ki imajo MAS, zavedajo, kaj ta vzdevek pomeni, sva morali ovreči.

Ovrgli sva jo s pomočjo opazovanja vrstnika in likov oseb (literatura, film) z MAS. V intervjuju z logopedinjo, ki s temi otroki dela že vrsto let, in ob prebiranju strokovne literature sva spoznali, da so vzdevki sporočila prenesenega pomena, ki jih osebe z MAS ne razumejo in ne jemljejo osebno. Četrto hipotezo, da vzdevek *avtist* učenci podelijo vrstniku, ki med odmorom igra računalniške igre na mobilnem telefonu, lahko delno potrdiva, saj sva s pomočjo anketnega vprašalnika ugotovili, da z 52 % izstopa odgovor, da je vzdevek namenjen tistemu, ki ne razume šale, humorja. S 45 % sledi odgovor anketiranih učencev, ki so ta vzdevek že komu izrekli in ga namenili vrstniku, ki veliko časa uporablja mobilni telefon.

Za našo prihodnost je zelo pomembno razvijati odnose, ki temeljijo na spoštovanju, kakovostnemu sodelovanju, tiskemu delu, upoštevanju mnenja drugih in izražanju svojih stališč ter mnenj. Za razvoj teh je pomembna pozitivna klima, pozitivno naravnani vzorniki in vzgoja, tako doma kot v šoli. Želiva si, da bi z najino raziskavo prispevali k ustvarjanju dobrih odnosov med vrstniki. Meniva, da lahko sodelujemo drug z drugim in razvijamo kakovosten odnos le, če smo dovolj poučeni in ozaveščeni.

5 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Z raziskovalno nalogo sva želeli izraziti svojo zaskrbljenost in skrb, da vrstnike ozaveštvimo, da je nepoznavanje vzdevka, ki ga nekomu podelimo, lahko žaljivo in vodi v krhanje odnosov in splošne šolske klime. Če je to dalj časa trajajoč pojav pri določenem posamezniku ali skupini, lahko že govorimo o psihičnem nasilju. Menili sva, da je najina dolžnost, da sovrstnikom v okviru razrednih ur predstaviva osnovne značilnosti vedenja otrok z motnjo avtističnega spektra in s tem zmanjšava možnost nadaljnjega zmerjanja z označbo *Kaki avtist si!*.

Iz podrobnejše raziskave sva ugotovili, da sošolci v večini primerov niso seznanjeni z vedenjem in delovanjem otrok z avtističnim spektrom. Ta vzdevek izrekajo učencem s posebnim vedenjem, ki se kaže v odmaknjenosti od zunanjega sveta in zatopljenostjo v mobilne telefone. Takšno vedenje mladostnikov je žal novi sodobni problem družbe, ki ga označujejo vedenja, kot so samozadostnost, usmerjenost vase in slabi socialni stiki.

Z raziskovalno nalogo sva želeli opozoriti vse, tako starše in učitelje kot vse ostale, ki delajo z mladimi, o pomenu učenja odnosov sobivanja, saj lahko nevednost in nepoznavanje družbo vodita v pomanjkanje medosebnih odnosov, v skrajnem primeru pa tudi v nasilje.

6 VIRI IN LITERATURA

6.1 Knjižni viri

- Hannah, L.: *Učenje mlajših otrok z motnjami avtističnega spektra*: priročnik za starše in strokovnjake v rednih šolah in vrtcih. Maribor: Center društvo za avtizem, 2009.
- Jeffers, S.: *Čar samozavesti*. Ljubljana: Ganeš, 1994.
- Jurišić, B. D.: *Otroci z avtizmom*: priročnik za učitelje in starše. Ljubljana: Center Janeza Levca, 2016.
- Juul, J.: *Kompetentni otrok*: družina na poti k novim temeljnim vrednotam. Radovljica: Didakta, 2008.
- Juul, J.: *Od poslušnosti do odgovornosti*: za novo kulturo vzgajanja. Radovljica: Didakta, 2009.
- Mihelčič, M.: *Planet Asperger*: kašipot za starše otrok z motnjo avtističnega spektra. Ljubljana: Mladika, 2017.
- Miller, K.: *Otrok v stiski*: priročnik za vzgojitelje, učitelje, strokovnjake in starše, ki se srečujejo z otroki, ki doživljajo stiske, krize in stres. Ljubljana: Educy, 2000.
- Palacio, R. J.: *Čudo*. Zagorje ob Savi: Ocean, 2014.
- Seligman, Martin E. P.: *Optimističen otrok*: preizkušen program za varovanje otrok pred depresijo in ustvarjanje odpornosti za vse življenje. Ljubljana: Modrijan, 2011.
- Rigler Šilc, K.: *Čudo na razrednih urah*: priročnik za učitelje za izvajanje ur oddelčne skupnosti v osnovni šoli. Zagorje ob Savi: Ocean, 2016.

6.2 Spletni viri

- Delavec, D.: Ko besede bolijo. *Liza*, 5. 9. 2014. Pridobljeno: <https://www.liza.si/odnosi/ko-besede-bolijo/>, 7. 12. 2018.
- Homo intimus animalis – nekaj o tem, kako se kličemo. *Slovenistika*, 5. 3. 2009. Pridobljeno: <https://slovenistika.wordpress.com/2009/03/05/homo-intimus-animalis-nekaj-o-tem-kako-se-klicemo/>, 18. 1. 2019.
- *Kaj je nasilje?* Društvo za nenasilno komunikacijo. Pridobljeno: <https://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju/kaj-je-nasilje.html#i>, 19. 1. 2019.
- *Nasilje nad vrstniki*. Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. Pridobljeno: <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/policija-za-otroke/nasilje-med-vrstniki>, 19. 1. 2019.
- O avtizmu. *Svetovalnica za avtizem*. Pridobljeno: <http://www.avtizem.net/o-avtizmu>, 19. 1. 2019.
- *Oblike nasilja nad vrstniki*. Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. Pridobljeno: <https://www.policija.si/index.php/component/content/article/182-kriminaliteta/89151-oblike-nasilja-nad-vrstniki>, 19. 1. 2019.
- Pšunder, M.: Vzdevki učiteljev kot oblika verbalnega nasilja učencev nad učitelji z vidika izsledkov empirične raziskave. *Socialna pedagogika*, letnik 13, številka 1. Ljubljana: Združenje za socialno pedagogiko, 2009. Pridobljeno: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-B1F6FIR3/f2093e9a-5c80-4bc5-8b22-ccdb8fd153e1/PDF>, 18. 1. 2019.

- Samsung predstavlja aplikacijo Look At Me za pomoč otrokom z avtizmom pri njihovem stiku z ljudmi. *Pressclipping*, 30. 12. 2014. Pridobljeno: <https://www.pressclipping.si/news.php?newsid=651>, 28. 11. 2018.
- *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, 2000. Pridobljeno: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=vzdevek&hs=1, 18. 11. 2018.
- Svetovni dan zavedanja o avtizmu: poziv k integraciji ljudi z avtizmom. *Dnevnik*, 2. 4. 2018. Pridobljeno: <https://www.dnevnik.si/1042817032>, 28. 11. 2018.
- Š. Š.: *Oblike nasilja*. Seminarska naloga. Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta. 2010. Pridobljeno: https://studentski.net/gradivo/umb_pef_rp1_ped_sem_oblike_nasilja_01, 18. 1. 2019.
- Vistropski, N.: Življenje, nenehni kaos. *OnaPlus*, 18. 12. 2016. Pridobljeno: <https://www.onaplus.si/zivljenje-nenehni-kaos>, 6. 10. 2018.

7 PRILOGE

7.1 Povzetek življenjskih zgodb

Mark Haddon: *Skrivnostni primer ali kdo je ubil sosedovega psa*

Christopher je 15-letni deček, ki ima MAS. Živi z očetom, saj mu je mama umrla. Nekega dne je sosedov pes umorjen in Christopher se odloči, da bo primer raziskal in se na tak način z nečim zamotil ter odklopil od zunanjega sveta.

Deček se zaveda, da ima MAS, vendar se na vzdevke ne odziva, jih ignorira, čeprav sam sebe večkrat opisuje kot *čudnega*.

Začutili sva izjemno povezavo med sinom in očetom, ki je zanj skrbel vsa ta leta, kajti težko si je predstavljati, da je oče skrbel za *posebnega* otroka in bil ob tem še starš samohranilec.

To, da Christopher živi z blodnjo, da je mama umrla in nato ugotovi, da je bila to vse le laž, ki si jo je izmislil oče, in ob nenavadnem umoru psa, njegovo življenje precej obrne. Težko si predstavlja, skozi kaj je šel deček, sploh z MAS, za katerega je značilno, da te že male spremembe vržejo s tira.

Graeme Simsion: *Projekt Rosie*

Don je moški srednjih let, ki ima Aspergerjev sindrom, vendar se tega ne zaveda. Že več let išče partnerko, ampak ga ženske hitro zavrnejo. Tako se odloči, da bo primerno kandidatko za bodočo ženo izbral s pomočjo ankete, kar pa se ne obnese, saj vsako žensko zavrne že po prvih nekaj vprašanjih. Enako je pri Rosie, ki bi padla že pri prvem vprašanju, vendar Rosie ne odneha, saj želi, da ji prav Don pomaga najti biološkega očeta.

Hipotezo 3 lahko ovrževa, saj se Don sploh ne zaveda, da ima Aspergerjev sindrom, na vzdevke, ki mu jih ljudje govorijo, se ne odziva, razen z začudenim, zmedenim pogledom.

Rosie, kljub temu da je Don malce nenavaden, ostane ob njem, saj se ji način njegovega razmišljanja zdi zanimiv in smešen, kajti vse si zapomni zelo hitro.

Barry Levison: *Rain Man*

V filmu *Rain Man* spremljamo dva brata, ki se na začetku nista poznala. Po očetovi smrti se mlajši Charlie odpravi iskat svojega brata Raymonda, ki živi v posebni ustanovi. Tam ugotovi, da ima njegov brat avtizem. Charlie, ki je po značaju sebičen, ugotovi, da je oče po svoji smrti Raymond ugotovil ogromno premoženje, zato ga želi pridobiti na svojo stran. Raymond se po Charliejevem mnenju obnaša nemogoče, njegovemu glasu in govoru ne sledi, prekomerno se drži rutin in ima tudi velike težave, kadar rutin ne upošteva. Charlieju gre to neizmerno na živce, saj svojega avtističnega brata dojema kot breme, kar se nama je zdelo kruto. Charlie velikokrat izusti kakšno žaljivko, na katero se Raymond opazno ne odzove. Skupaj se odpravita na pot z namenom, da mu sebični Charlie pokaže svoje življenje. Težave se začnejo že takoj na začetku. Raymond ima domotožje, saj se je na svojo ustanovo navezal in pogreša občutek, ki ga je spremljal, ko je bival tam. Znaki avtizma so opazni tudi, ko se pojavita v gostilni. Tam Raymond nehote na tla padejo zobotrebc, on pa jih v nekaj sekundah zmožen prešteti. Podoben primer se pojavi na letališču. Raymond se zelo boli letenja, saj se spomni vseh letalskih nesreč tega letalskega podjetja.

Charlie ob koncu zgodbe, ko se brata dovolj spoznata in sprejmeta drug drugega, vzljubi svojega avtističnega brata, čeprav se zaveda, da je drugačen.

7.2 Intervju z gospo Sergejo Grögl, logopedinjo na Centru za sluh in govor Maribor

Zanima naju, ali ste že kdaj delali z otroki s posebnimi potrebami, MAS?

Ja, z njimi pogosto delam.

Katere so po vašem mnenju dobre strani vašega dela z otroki z MAS?

Prepoznavanje svoje fleksibilnosti, razumevanje otroka in možnost videnja situacije z njegovimi očmi.

Na kakšne ovire naletite pri učenju otrok z MAS?

Ovir je več, napredek otrok je težko opaziti in je počasen. Ti otroci so pogosto nemirni, običajne učne metode pri njih niso učinkovite. Veliko oviro predstavlja tudi delo z nezadovoljnimi starši.

So kateri otroci, ki jih učite, že bili deležni vzdevka Kaki avtist si!?

Ne vem, vzdevka ne poznam in ga še nisem zasledila. Z otroki delam individualno izven razreda, kjer ne pride do socialnih interakcij med učenci.

Kakšna je razlika med delom z otroki z MAS in nami?

Razlika je precej velika, predvsem, ker je z otroki brez posebnih potreb lažje komunicirati. Otroci z MAS težje razumejo pomen besed, stvari jemljejo dobesedno, težave imajo z oblikovanjem povedi in izražanjem svojih potreb. Težje tudi sledijo navodilom in večkrat se izražajo enosmerno.

Ali mislite, da bi otroci z MAS razumeli žaljivke, če bi jih bili deležni?

Starejši otroci z avtizmom morda, otroci z Aspergerjevim sindromom pa zagotovo ne. Takšni otroci namreč ne razumejo prenesenih pomenov in prikritih sporočil.

7.3 Anketa

Spol: Ž M

Razred: 6. 7. 8. 9.

1. Ali si že slišal/a za vzdevek: *Kaki avtist si?*

DA NE

2. Si že komu ta vzdevek rekel/a?

DA NE

3. Je kdo ta vzdevek kdaj rekel tebi?

DA NE

4. Če si na 2. vprašanje odgovoril/a z DA, odgovori na naslednje vprašanje: Komu izrečeš ta vzdevek (možnih je več odgovorov)?

- a) Tistemu, ki se ne družijo z vrstniki, ne komunicira.
- b) Tistemu, ki veliko časa uporablja mobilni telefon (socialna omrežja, igrice, brskanje po spletu ...).
- c) Tistemu, ki kriči.
- č) Tistemu, ki krili z rokami.
- d) Tistemu, ki izjemno izstopa na določenem področju.
- e) Tistemu, ki je čuden.
- f) Tistemu, ki je učenec s posebnimi potrebami.
- g) Tistemu, ki ima svoje, drugačno mnenje.
- h) Tistemu, ki je pogosto jezen, slabe volje.
- i) Tistemu, ki ne razume šale, humorja.

5. Vzdevek je (možnih je več odgovorov):

- a) skrajšana oblika imena
- b) povezava z imenom
- c) drugačno obnašanje osebe
- č) ljubkovalna, pozitivna beseda
- d) žaljivka
- e) ne vem

6. Kaj ti predstavlja vzdevek: *Kaki avtist si?*

- a) besedno nasilje
- b) oznaka oseb s posebnimi potrebami
- c) zabava, šala

7. Kaj je avtizem?

8. Kdo je avtist?

9. Ob kakšni priložnosti sebi ali komu drugemu rečeš, da si/je avtist?

10. Ali poznaš koga z motnjo avtističnega spektra?

DA

NE

11. Če si odgovoril z DA, pojasni, kako se do te osebe obnašaš.

Hvala za tvoje sodelovanje!

7.4 Grafi in tabele

Tabela: Spol anketirancev

	M	Ž
6. razred	40 %	60 %
7. razred	59 %	41 %
8. razred	58 %	42 %
9. razred	53 %	47 %

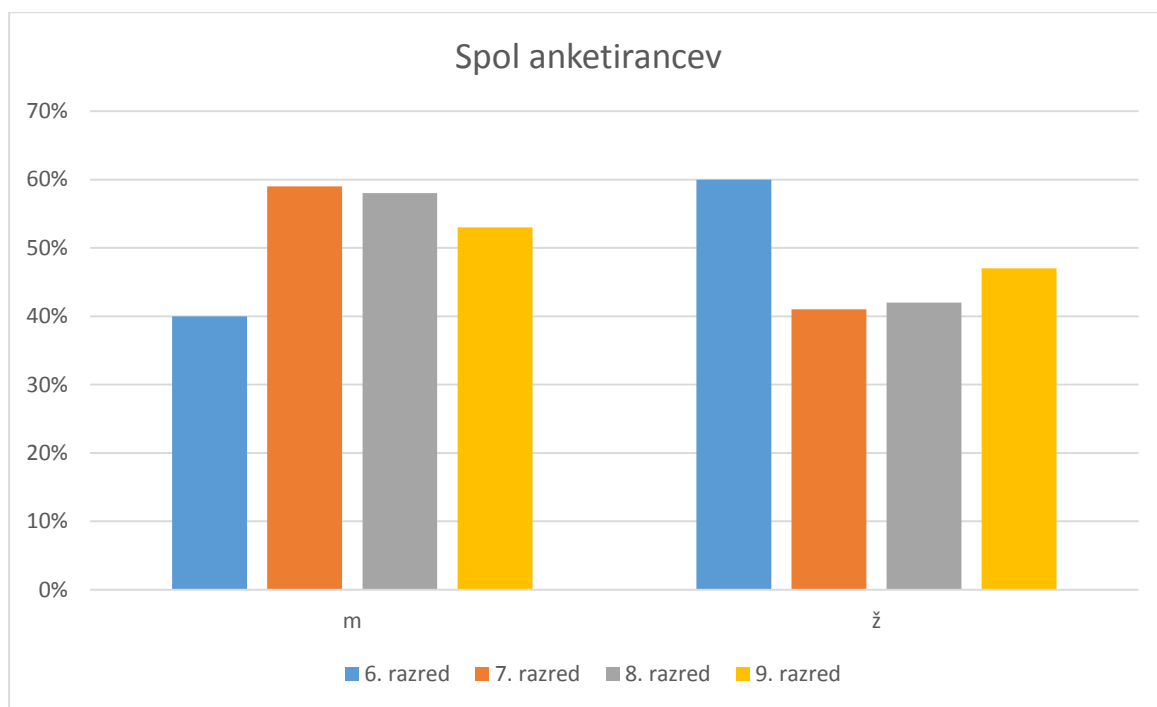

Tabela: Kdo je avtist?

Brez odgovora.	53
Oseba s posebnimi potrebami.	22
Oseba, ki ima avtizem.	6
Oseba, ki ne nadzoruje svojega vedenja.	5
Bolnik.	5
Oseba z motnjo.	4
Človek.	4
Oseba, ki ima probleme.	3
Oseba, ki igra igrice.	3
To je poimenovanje osebe.	2
Oseba, ki ob sebi ne mara ljudi.	1
Oseba, ki je prizadeta.	1
Oseba, ki je ob pamet.	1
Oseba, ki je odsotna, se ne druží.	1
Tisti, ki je na določenem področju zelo dober.	1
Tisti, ki je drugačen.	1
Oseba, ki to pridobi v otroštvu.	1
Oseba, ki ne razume čustev.	1
Tisti, ki dela nekaj dolgočasnega, nekoristnega.	1

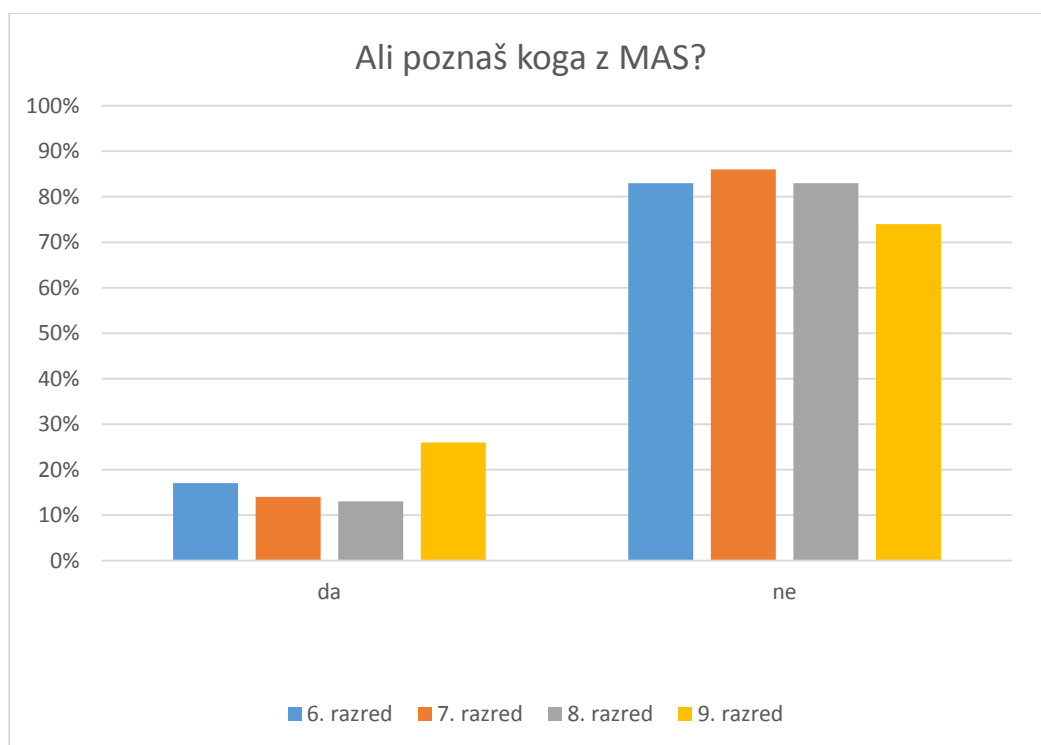
Tabela: Ob kakšni priložnosti sebi ali komu drugemu rečeš, da si/je avtist?

Brez odgovora.	37
Nikoli ne rečem.	27
Ko se oseba čudno, neumno, narobe obnaša.	14
Za šalo.	11
Če je asocialen in se hitro jezi.	4
Ko ta oseba ali jaz česa ne vem, pozabim.	4
Če kdo meni reče.	2
Ko ima oseba to motnjo.	2
Ko se z osebo skregam.	1
Ko ima oseba težave.	1
Tistemu, ki misli drugače.	1
Če ta oseba uporablja mobilni telefon.	1

Tabela: Ali poznaš koga z MAS?

	DA	NE
6. razred	17 %	83 %
7. razred	14 %	86 %
8. razred	13 %	83 %
9. razred	26 %	74 %

Graf: Ali poznaš koga z MAS?

Večina anketiranih ne pozna oseb z motnjo avtističnega spektra.

7.5 Zložanka

